

סטודנטים, מאזינים בכבדים,

קונצרט זה יהיה שונה מן הקונצרט המקובל. השוני הבולט הוא באופיים של הצלילים אשר תשמעו. אם כי על הבמה עומד פסנתר ומקור צלילים זה מוכר לכם, יגיעו יחד הצלילים לאוזניכם דרך רמקולים, אשר ישמיעו צלילים המופקים ע"י שימוש במכשירים אלקטרוניים, מתוכננים הבנויים למטרה זו.

כל כלי המוסיקה בנויים לפי האידאל האסתטי המבוקש מן הצליל בתקופה זו או אחרת. צליל לצורך יצירה מוסיקלית הוא מורכב, בנוי ומלוטש, עד שהוא מתאים לבשר את תוכן היצירה המוסיקלית. פסנתר וכינור, משרים כל אחד מגמה שונה ואפילו מזוגדת. ברור שהמעברים ההיסטוריים הם הדרגתיים, לכן נכתבו במאה הקודמת הרבה יצירות לפסנתר, אשר נושאייהן בושמים את שירת הכינור. מפנה חריף חל עם האפשרות הטכנולוגית ליצור את הצליל באופן סינתטי בעזרת תהליכים אלקטרוניים. דבר זה יוצר, נוסף לכלים המסורתיים, כלי אלקטרוני, חדש, אשר עונה על שינויי השקפות אסתטיות בתקופתנו. על בסיס של הידע האנליטי של תכונות הצליל אפשר במכשיר אלקטרוני להרכיב את הצליל באופן סינתטי לפי רצונו של המלחין. גם הארכיטקטורה, לדוגמה, מנצלת את המלט הסינתטי, אשר שינה לחלוטין את התפיסה האמנותית בארכיטקטורה בת-זמננו. לכן פועל חומר בניין גם במוסיקה כתא צורני ראשוני בגוף היצירה. לכן הבטורה היא שונה, בהתאם לשוני בחומר.

כדוגמה אשמיע לכם את שני הצלילים הראשונים בהם פותח במהובן את הסימפוניה השלישית "הארואיקה".

דוגמה 1

2 / .

מג 84 07

הצלילים האלה לא רק "יפים" לפי ההערכה האסתטית המותנית
ע"י חיבון, צלילים אלה הם גם בעלי תוכן מוסיקלי מוגדר, בשפת המוסיקה
מימיו של בטהובן. כעת נשמע שני צלילים אלקטרוניים אשר פותחים יצירה
איזו שהיא, בת-זמננו.

דוגמה 2

אופי שונה, כוונה אחרת, תוכן שאי אפשר להגדירו באמצעי התזמורת
המסורתית. מכאן שהשימוש בצלילים המופקים באמצעים אלקטרוניים משנה
לחלוטין את הארכיטקטורה המוסיקלית. אין בכוונתי להרצות לכם על דרכי
הקומפוזיציה המוסיקלית בעשור השמיני של המאה הזו. רק על בקודה אחת,
חשובה להאזנה, רוצה אני להצניע.

את היצירה האלקטרונית מגשים המלחין בחדר עבודתו על-ידי
תהליכי הפקה והסרטה שונים ומורכבים. הוא לא מופיע על במת הקונצרטים
כנגן על כלי זה או אחר, אלא, הוא משלב בכוונה כלי מסורתי בסרט מוקלט,
כפי שזה יהיה ביצירה השניה בתוכניתנו, אשר היא קונצרט לפסנתר עם
סרט אלקטרוני. לעומת זאת, היצירה הראשונה היא אלקטרונית גרידא.
כיוון שאין נגינה של מבצע מעורבת ביצירה, אין המלחין חייב להתחשב
בבעיות פיזיות של המנגן. המלחין יכול לחשב את יצירתו, פטור מדאגת
ביצוע גופני. לכן הוא יכול להעלות בדמיונו הרכבים שלא ניתנים לביצוע
ע"י מנגן, יהיה הוא פגניבי או רוניבשטיין. דבר זה כמובן משפיע על
שינוי מכריע במבנה המשפט המוסיקלי.

כולכם יודעים ששיר לכת הוא מאורגן ביחידות של משקל זוגי
בהתאם ל"שמאל-ימין", וואלט צל בנוי על יחידות של משקל משולש, וכו'.
המנצח על התזמורת מתאר בידינו את היחידות החוזרות האלה אשר ביצירה,
3 / .

- 3 -

ולפי סימנים חוזרים הוא מצליח לתאם את הנגינה בין כל נגבי התזמורת. תהליכי הקומפוזיציה האלקטרונית מאפשרים שיחרור מוחלט מן הדפוסים הרייתמיים החוזרים באופן מתמיד. הזמן, שעליו המוסיקה מתפתחת, לא יהיה מאורגן יותר בדפוסים ריתמיים חוזרים, אלא ישתנה בכל פרט ופרט. כך שלא רק גובה שונה בין צלילים מגדיר מושגים תמטיים, אלא גם, ואולי בראש ובראשונה, דפוסים ריתמיים משתנים שוב ושוב, הם המבשרים את עיקר התוכן המוסיקלי.

התפיסה החדשה הזאת גרמה לא מעט מבוכה בין המאזינים. בפרץ

היום לדבר על מונח באנגלית: "Time-Free Music" - מוסיקה משוחררת מזמן. דבר זה כמובן לא קיים. לגבי המשקלים החוזרים במוסיקה המסורתית, נשמעים המשפטים החדשים כחופש אבסולוטי, כ"הכל כותר", כתווה ובוהו רצוי. לאמיתו של דבר שומעים אנחנו הרכבים ריתמיים מאוד מפורטים, עשירים ביחסי זמן שונים ומשתנים, ומי שלא הודרך וחונך בתפיסה זאת, תופס רק אי-סדר, ושולל כל קשר בין התופעות הצליליות הרבות. אתן לכם רק דוגמה קטנה מתוך היצירה הראשונה, שרם שאסביר אותה.

דוגמה 3

התאים הזמניים הרבים הם אשר הולכים ומתפתחים לקראת שלמותה האורגאנית של היצירה. שיִתְיִדַת במובן המסורתי כמעט ולא קיימת. זהו הצליל היחיד, ובעקבותיו המסקנות ממנו, המגשימים את הזמן המוסיקלי בריקמה שקופה עד לדחוסה ביותר. לכן, אל תשוו את היצירה האלקטרונית לסגנון מוסיקלי מקובל, אלא תקשיבו ותנסו להתמצא בה לפי יכולת של תפיסה בלתי מותנית מראש.

היצירה הראשונה בתוכניתנו היא פתיחה לאופדה בשם "אשמדאי"

- 4 -

אשר תוצג לראשונה בשנה הנאה באירופה. הקהל בתאטרון צופה על במה ריקה. מופיעה קבוצת רקדנים לבושים כפועלי הנמה. הם בונים את התפאורה לעיני הקהל, עיר הרים דמיונית. בחושך מוחלט תחילה, אפשר לזהות פה ושם אורות קטנים, סילוואטות, חלקי מבנים, עד שכל הנמה רוקדת, מבנים כרקדנים. בסיום תמונה זאת משתלבת התזמורת בצלילים האלקטרוניים האחרונים, ומתחיל המשחק. הצלילים יגיעו מכל הכיוונים בתאטרון, במה ומקומות הקהל הם משטח אחד. את התרומה האקוסטית הזאת אשר ביצירה תצטרכו לדמיין בשעת ההאזנה כאן, כי אין אפשרות סכנית לממש אותה באולם זה.

דוגמה 4

היצירה הנאה היא קונצרט לפסנתר עם מוסיקה אלקטרונית. הפסנתרן יפעל על הנמה כנהוג. כל מה שהסברתי קודם על שינוי הסינתקס המוסיקלי חל גם לגבי יצירה זאת, פרט לזה שהתפקיד הכתוב לפסנתרן מתחשב כמובן בביצוע, ומבצל את התנאים הטכניים האופייניים לכלי הזה. זאת היצירה השלישית שכתבתי בהרכב זה. את הקודמת בגנתי לפני כמה שנים בבנייני האומה בירושלים. אחרי הקונצרט ניגשה אלי זמרת מפורסמת מארצות-הברית. ליווה אותה אורח נכבד, אף הוא משם. בָּרַךְ אותי האורח במלים אלו:
"Sir, I must confess this is above my head"
"So is the moon, Sir" אומרת אליו הזמרת:

--:--:--:--

